

KÚRIA BÜNTETŐ KOLLÉGIUMA
JOGGYAKORLAT-ELEMZŐ CSOPORT
2016.EI.II.JGY.B.2.

Összefoglaló a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos joggyakorlat vizsgálatáról

A Kúria elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXL. törvény 29. § (1) bekezdésére figyelemmel 2015 decemberében elrendelte a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos joggyakorlat vizsgálatát.

A csoport munkájában részt vettek dr. Akác Zsolt és dr. Belegi József – időközben nyugdíjba vonult – kúriai tanácselnök, dr. Rabóczki Ede, a Legfelsőbb Bíróság nyugalmazott elnökhelyettese, dr. Csák Zsolt és dr. Soós László kúriai bírók, dr. Harangozó Attila, a Szegedi Ítéltábla elnöke, dr. Krémer László, a Pécsi Ítéltábla kollégiumvezetője, dr. Mikó Gergely, a Fővárosi Törvényszék korábbi kollégiumvezetője, dr. Herke Csongor tanszékvezető egyetemi tanár, a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának dékánhelyettese, valamint a csoport vezetőjeként dr. Mészár Róza kúriai tanácselnök.

A lefolytatott vizsgálat kiterjedt a kényszerintézkedések vádemelés előtti és vádemelés utáni elrendelésére, meghosszabbítására, megszüntetésére és időszakos felülvizsgálatára.

A vizsgálathoz szükséges adatokat és határozatokat a törvényszékek és az ítéltáblák bocsátották a csoport rendelkezésére.

.-.-.

A kényszerintézkedések kapcsán már számos vizsgálat folyt.

Így vizsgálta azokat a Legfelsőbb Bíróság, végeztek rész-vizsgálatokat más bíróságok, illetve ügyészségek is, és pl. kutatta az előzetes letartóztatás magyarországi gyakorlatát a Magyar Helsinki Bizottság.

Miután azonban a csoport feladata a bíróságok joggyakorlatának vizsgálata és elemzése volt, a megállapításaink kizárólag az általunk beszerzett adatokon és megvizsgált határozatokon, illetve a Kúria által követett joggyakorlaton alapulnak.

A csoport a törvényszéki és ítéltáblai kollégiumvezetőktől a következőket kérte:

I. A törvényszékek büntető kollégiumának vezetői a törvényszékek illetékességi területén 2014-re és 2015-re vonatkozóan gyűjtsék ki a vádemelést megelőzően érkezett ügyek alapján – a katonai ügyeket és a fiatalkorúak elleni ügyeket elkülönítve – a következő adatokat:

a) – hány ügyben és hány gyanúsítottat érintően érkezett indítvány előzetes letartóztatás elrendelésére,

- hány ügyben és hány gyanúsítottat érintően született elrendelő határozat,
- hány ügyben és hány gyanúsítottat érintően született elutasító határozat;

b) hány ügyben és hány gyanúsítottat érintően érkezett indítvány az előzetes letartóztatás

- első (egy hónap utáni),
- második (négy hónap utáni),
- harmadik (hét hónap utáni),
- negyedik (tíz hónap utáni),
- ötödik (egy év utáni),
- hatodik és további meghosszabbítása iránt;

c) hány ügyben és hány gyanúsítottat érintően

- hosszabbította meg, vagy
- szüntette meg a bíróság az előzetes letartóztatást,
- hány ügyben tért át enyhébb kényszerintézkedés alkalmazására; ezen belül külön csoportosítva a kényszerintézkedéseket;

d) hány ügyben és hány gyanúsítottat érintően

- érkezett indítvány egyéb kényszerintézkedés alkalmazására,
- került sor enyhébb kényszerintézkedés elrendelésére,
- hány ügyben és hány gyanúsítottat érintően került sor az indítvány elutasítására,
- hány ügyben és hány gyanúsítottat érintően került sor egyéb kényszerintézkedés meghosszabbítására, illetve megszüntetésére, intézkedésenkénti bontásban;

e) hány ügyben és hány gyanúsítottat érintően került sor

- másodfokú eljárásra,
- másodfokon hány ügyben, hány gyanúsítottat érintően hagyták helyben az elsőfokú határozatot,
- másodfokon hány ügyben, hány gyanúsítottat érintően változtatták meg azt és milyen irányban, kényszerintézkedéskénti bontásban.

II. Az ítélőtáblák és a törvényszékek büntető kollégiumának vezetői 2014-re és 2015-re vonatkozóan gyűjtsék ki az ítélőtáblára, illetve törvényszékek illetékességi területén működő bíróságokra a vádemelést követően érkezett ügyekből – a katonai ügyeket és a fiatalkorúak elleni ügyeket elkülönítve – a következő adatokat:

A)

a) a törvényszékekhez, illetve az illetékességi területükön működő járásbíróságokhoz hány közvadás ügy érkezett (a fiatalkorú és a katonai eljárásra tartozó ügyek külön feltüntetésével), ebből hány ügyben és hány vádlott állt kényszerintézkedés hatálya alatt (intézkedésenkénti bontásban);

b) az ügyész a vádiratban hány ügyben és hány vádlottat érintően tett indítványt személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés elrendelésére vagy fenntartására (ugyancsak kényszerintézkedésekkénti bontásban);

c) az elsőfokú bíróság hány ügyben és hány vádlottat érintően tartotta fenn a

kényszerintézkedést, hány esetben és hány vádlottat érintően szüntette meg azt, illetve alkalmazott az indítványozottnál enyhébbet – ugyancsak intézkedéskénti bontásban –;

d) hány ügyben és hány vádlottat érintően került sor személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés elrendelésére, ugyancsak intézkedéskénti bontásban.

B) Az adott ítélőtáblára, illetve törvényszékre

a) hány ügyben és hány vádlottat érintően érkezett indítvány a kényszerintézkedésnek a Be. 132. § (1) bekezdésének b) pontja, továbbá (2) bekezdése alapján történő felülvizsgálata iránt, és hány olyan indítvány és hány vádlottat érintően érkezett, amely más kényszerintézkedésre való áttérést, avagy a kényszerintézkedés megszüntetését célozta (intézkedéskénti bontásban);

b) hány ügyben és hány vádlottat érintően hosszabbította meg a bíróság a kényszerintézkedést vagy tért át másik kényszerintézkedés alkalmazására, és hányszor szüntette meg a kényszerintézkedést (intézkedéskénti bontásban);

c) ugyanannak a vádlottnak az ügye hány alkalommal érkezett a másodfokú bírósághoz, illetve a harmadfokú bírósághoz;

d) hány ügyben és hány vádlottat érintően került sor másodfokú eljárásra, ezen belül elkülönítve a 132. § (2) bekezdés alapján folyó felülvizsgálatot;

e) másodfokon hány ügyben (hány vádlottat érintően) hagyták helyben az első fokú határozatot, és hány ügyben (hány vádlottat érintően) változtatták meg azt; ezen belül hány volt a megszüntetés és hány az enyhébb intézkedés alkalmazása;

f) hány ügyben érkezett „elkésett” indítvány;

g) volt-e olyan ügy, amelyben kizárt bíró járt el, akár azért, mert korábban nyomozási bíróként járt el, akár azért, mert titkos információgyűjtést engedélyezett korábban.

A Fővárosi Ítélőtábla Katonai Tanácsához érkezett ilyen ügyeket külön gyűjtsék ki, a fiatakorúakat érintő ügyekről pedig különítsék el az adatokat.

C) A meghosszabbító és a fenntartó határozatok tartalmi vizsgálata érdekében kértük, hogy a kollégiumvezetők gyűjtsék ki azokat a határozatokat,

a) amelyek nem vagy hiányosan tartalmazták
– az előzetes letartóztatás általános törvényi feltételét alátámasztó adatokat,
– az előzetes letartóztatás adott különös okának megállapítását alátámasztó adatokat;

b) amelyekben a bíróság ugyanazokat az okokat hívta fel, mint az ügyészi indítvány, és a határozat ténybelisége az indítványhoz képest többletet nem tartalmaz;

c) az olyan ügyekben született határozatokat, amelyekben védői indítvány vagy az is volt, azonban az a bíróság azzal kapcsolatos álláspontját nem tartalmazta;

f) az olyan ügyekben született határozatokat, amelyekben

– gyanúsított fellebbezett, azt indokolta is, azonban arra a bíróság nem reagált határozatában;

g) amelyekben késedelmes volt a felülvizsgálat.

Kértük azt is, hogy az e szempontok alapján kigyűjtött határozatokat, emellett a kényszerintézkedés tárgyában a két vizsgálati év januárjában és júliusában hozott összes határozatot bocsássák a csoport rendelkezésére; ezeket a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa a katonai ügyekben külön gyűjtse ki és küldje meg.

Miután a kollégiumvezetők azt jelezték, hogy a kért adatok egy részének kigyűjtése a BIIR-ből nem, csupán az ügyek egyenkénti vizsgálatával lehetséges, és a kért adatok szerinti kigyűjtés a megjelölt két teljes évben, azaz a 2014- 2015-ben érkezett ilyen ügyek nagy számára tekintettel rendkívül idő- és munkaigényes lenne, a kérést az alábbiak szerint módosítottuk:

A kollégiumvezetők 2014-2015-re vonatkozóan gyűjtsék ki

- a nyomozási bírókhoz érkezett ügyek kapcsán a BIIR-ből a korábbi megkeresésében I/a, b, c és e) pontban megjelölt adatokat,
- a vádemeléssel érkezett ügyek kapcsán a II/A/a), és amennyiben lehetséges, a II/B/a, b, d, e) és g) pontban megjelölt adatokat;
- a C) pontban megjelölt szempontok szerinti adatgyűjtést csak a 2014 és a 2015 januárjában és júliusában érkezett ügyek kapcsán végezzék el, és az e négy hónapban a kényszerintézkedés fenntartása tárgyában hozott határozatokból küldjenek meg minden törvényszék illetékességi területéről húsz-húsz első és tíz-tíz másodfokú, továbbá minden ítéltáblától tíz első és tíz másodfokú határozat.

.-.-.

A kért statisztikai adatokat a két vizsgálati évre vonatkozóan azonban csak néhány törvényszék, illetve ítéltábla gyűjtötte ki.

Annak a feltüntetése, hogy ugyanannak a vádlottnak az ügye hány alkalommal érkezett a kényszerintézkedés kapcsán a bírósághoz, még az adatokat szolgáltató bíróságok többségénél is elmaradt, ahogy az sem nem derült ki, hogy a vádemelést megelőzően az előzetes letartóztatás első, második és további meghosszabbítása tárgyában érkezett indítványoknak a nyomozási bíró mennyiben adott helyt, hány esetben tért át enyhébb kényszerintézkedésre, a vádemelést követően hány esetben került sor az előzetes letartóztatás elrendelésére, stb.

Ahogy azt több kollégiumvezető kifejtette: akkor, ha több terhelt van egy ügyben, nem állapítható meg a BIIR-ből valamennyi terhelttel kapcsolatos kényszerintézkedésre vonatkozó döntés. Ugyanígy nem derül ki egyértelműen az, ha az elfogatóparancs alapján előállított terhelttel szemben kényszerintézkedést rendelt el a bíróság.

Így ahhoz, hogy a kényszerintézkedések kapcsán 2014. és 2015. évben meghozott összes határozattal kapcsolatos statisztikai adatot megismerhessük, valamennyi ügyet kézbe kellett volna venni és a kért adatokat azokból egyenként kigyűjtene. Ez azonban – különösen a nagyobb ügyforgalmú megyékben – olyan jelentős munkaterhet jelentett volna a törvényszékeken, amelyet nem várhattunk el.

Emellett a statisztikai adatok egybevetése, értékelése nem is volt feladata a csoportnak, az ténylegesen nem a joggyakorlat-elemzés, hanem a munkateher-mérés kapcsán lenne indokolt.

Ezért a statisztikai adatok egyéb úton történő beszerzésétől is eltekintettünk.

..-..

I. A személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekre irányadó törvényi rendelkezések:

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedéseket a VIII. Fejezetben szabályozza.

Mivel a rendelkezésünkre bocsátott határozatok közül egyik sem vonatkozott őrizetre, távollattásra, illetve ideiglenes kényszergyógykezeltésre, az ezekkel kapcsolatos gyakorlatot a csoport nem is vizsgálta.

A vizsgálattal érintett kényszerintézkedésekre vonatkozó törvényi rendelkezések a következők:

Az előzetes letartóztatás

Az előzetes letartóztatás feltétele

129. § (1) Az előzetes letartóztatás a terhelt személyi szabadságának bírói elvonása a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt.

(2) A terhelt előzetes letartóztatásának szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt folytatott eljárásban, és akkor van helye, ha

a) megszökött, a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság elől elrejtőzött, vagy szökést kísérelt meg, illetőleg az eljárás során ellene újabb, szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt eljárás indult,

b) szökésének vagy elrejtőzésének veszélyére tekintettel vagy más okból megalapozottan feltehető, hogy az eljárási cselekményeknél a jelenléte másképp nem biztosítható,

c) megalapozottan feltehető, hogy szabadlábbon hagyása esetén, különösen a tanúk befolyásolásával vagy megfélemlítésével, tárgyi bizonyítási eszköz, okirat megsemmisítésével, meghamisításával vagy elrejtésével megghiúsítaná, megnehezítené vagy veszélyeztetné a bizonyítást,

d) megalapozottan feltehető, hogy szabadlábbon hagyása esetén a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, vagy szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követne el.

Az előzetes letartóztatás elrendelése

130. § (1) Az előzetes letartóztatás elrendeléséről – a vádirat benyújtásáig az ügyész indítványára a IX. Fejezet VI. Címe szerinti eljárásban – a bíróság határoz.

(2) A bíróság előzetes letartóztatás helyett lakhelyelhagyási tilalmat, házi őrizetet vagy távollattartást is elrendelhet.

(3) Ha a büntetőeljárásnak magánindítványra van helye, az előzetes letartóztatás a magánindítvány előterjesztése előtt nem rendelhető el.

Az előzetes letartóztatás tartama

131. § (1) A vádirat benyújtása előtt elrendelt előzetes letartóztatás az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozataig, de legfeljebb egy hónapig tart. Az előzetes letartóztatást a nyomozási bíró alkalmanként legfeljebb három hónappal, összesen legfeljebb az előzetes letartóztatás elrendelésétől számított egy év elteltéig meghosszabbíthatja. Ezt követően az előzetes letartóztatást a törvényszék egyesbíróként eljárva, a nyomozási bíró eljárására vonatkozó szabályok szerint, alkalmanként legfeljebb két hónappal meghosszabbíthatja.

(2) A vádirat benyújtása előtt az előzetes letartóztatás meghosszabbítása iránt az ügyész az előzetes letartóztatás határidejének lejártá előtt öt nappal tesz indítványt a bíróságnak.

(3) A nyomozási bíró határozata ellen bejelentett fellebbezést a törvényszék másodfokú tanácsa, a törvényszék egyesbíróként hozott határozata elleni fellebbezést az ítéletábla tanácsa bírálja el.

(4) A vádirat benyújtása után az elsőfokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig tart. Az elsőfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetőleg a másodfokú bíróság által elrendelt előzetes letartóztatás a másodfokú eljárás befejezéséig, a másodfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetve a harmadfokú bíróság által elrendelt előzetes letartóztatás a harmadfokú eljárás befejezéséig, de mindegyik esetben legfeljebb a nem jogerős ítélettel kiszabott szabadságvesztés tartamáig tart.

(5) Az elsőfokú vagy a másodfokú bíróság ügydöntő határozatának hatályon kívül helyezése és új eljárásra utasítása esetén a másodfokú, illetőleg a harmadfokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás a megismételt eljárásra utasított bíróságnak a megismételt eljárásban a tárgyalás előkészítése során hozott határozataig tart.

132. § (1) Ha a vádirat benyújtása után elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás tartama

a) a hat hónapot meghaladja, és az elsőfokú bíróság még nem hozott ügydöntő határozatot, az elsőfokú bíróság,

b) az egy évet meghaladja, a másodfokú bíróság az előzetes letartóztatás indokoltságát felülvizsgálja.

(2) A vádirat benyújtása után elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás indokoltságát az (1) bekezdés b) pontjában meghatározott határidőt követően a másodfokú bíróság, ha az eljárás a harmadfokú bíróság előtt folyik, a harmadfokú bíróság legalább hathavonta felülvizsgálja.

(2a) Az (1) és (2) bekezdésben foglaltak szerinti felülvizsgálatnak az eljárás felfüggesztése (266. §) nem akadálya.

(3) Az előzetes letartóztatás megszűnik,

a) ha annak tartama az egy évet eléri, és a terhelttel szemben három évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás,

b) ha annak tartama a két évet eléri, és a terhelttel szemben öt évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás,

c) ha annak tartama – az a)-b) pont alá nem tartozó esetekben – a három évet eléri, kivéve az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás esetét, továbbá ha az ügyben harmadfokú bírósági eljárás vagy hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárás van folyamatban.

(3a) A (3) bekezdés c) pontjában meghatározott esetben sem szűnik meg az előzetes letartóztatás, ha a vádlottal szemben tizenöt évig terjedő vagy életfogytig tartó

szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás.

(4) Ha a terhelt az előzetes letartóztatás (3) bekezdés szerinti megszűnését követően elrendelt lakhelyelhagyási tilalom, illetve házi őrizet szabályait megszegi, az előzetes letartóztatása ismét elrendelhető. A lakhelyelhagyási tilalom, illetve a házi őrizet szabályai megszegésének minősül az is, ha a terhelt a mozgását nyomon követő technikai eszköz működését akadályozza. Ebben az esetben az előzetes letartóztatás (3) bekezdés szerinti tartamát az előzetes letartóztatás ismételt elrendelésének napjától kell számítani.

(5) A nyomozó hatóság előzetes letartóztatás indítványozása iránti előterjesztésének részletesen tartalmaznia kell azokat a körülményeket, amelyek a 129. § (2) bekezdésében meghatározott feltételek valamelyikének fennállását megalapozzák.

Az előzetes letartóztatás megszüntetése iránti indítvány elbírálása

133. § (1) Az előzetes letartóztatás megszüntetése iránti indítványt a bíróság érdemben megvizsgálja, és erről indokolt határozatot hoz. Ha a terhelt, illetőleg a védő az ismételt indítványban új körülményre nem hivatkozik, a bíróság az indítványt érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

(2) Ha az előzetes letartóztatás elrendelése, meghosszabbítása, illetőleg fenntartása óta három hónap eltelt, az (1) bekezdés második mondata nem alkalmazható.

Intézkedés az előzetes letartóztatás elrendelése után

134. § A vádirat benyújtásáig a nyomozó hatóság, a vádirat benyújtását követően a bíróság az előzetes letartóztatott meghallgatása után haladéktalanul megteszi a 128. §-ban szabályozott intézkedéseket, ha ezek az őrizetbe vétel során nem történtek meg.

Az előzetes letartóztatás végrehajtása

135. § (1) Az előzetes letartóztatást büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani.

(2) Ha ezt a nyomozási cselekmények elvégzése indokoltá teszi, az ügyész akként rendelkezhet, hogy az előzetes letartóztatás legfeljebb harmincnapi időtartamban rendőrségi fogdában is végrehajtható. Ezt az időtartamot követően a gyanúsított rendőrségi fogdán történő elhelyezéséről – további harmincnapi időtartamra – az ügyész indítványára a bíróság határoz. A gyanúsított rendőrségi fogdán történő elhelyezése tárgyában hozott határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

(3) Az előzetes letartóztatásban lévő terhelt eljárási jogainak gyakorlásában nem korlátozható. Biztosítani kell, hogy a terhelt a védőjével – és külföldi esetén államának konzuli képviselőjével – érintkezhessen. Az előzetes letartóztatásban lévő terhelt csak olyan korlátozásnak vethető alá, amely a büntetőeljárás jellegéből következik, vagy amelyet a letartóztatást fogyanatosító intézet rendje szükségessé tesz. Az előzetes letartóztatás végrehajtásának részletes szabályait külön jogszabályok határozzák meg.

(4) Ha bizonyítható, hogy a terhelt az előzetes letartóztatásának fogyanatba vételét követően a védőjével való kapcsolattartás felhasználásával

a) szökést készít elő,

b) a tanúk befolyásolásával vagy megfélemlítésével, tárgyi bizonyítási eszköz, okirat megsemmisítésével, meghamisításával vagy elrejtésével az eljárás megghiúsítására törekszik, illetőleg

c) újabb, szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény elkövetésére hív fel,

a bíróság – a vádirat benyújtásáig az ügyész indítványára – a védőt az eljárásból kizárhatja.

136. § (1) A bíróságnak, az ügyésznek, illetve a nyomozó hatóságnak arra kell törekednie,

hogyan az előzetes letartóztatás a lehető legrövidebb ideig tartson.

(2) Az előzetes letartóztatás megszűnik, ha a tartama meghosszabbítás vagy fenntartás nélkül lejárt, az eljárást jogerősen befejezték, a nyomozást megszüntették, annak határideje lejárt és az előzetes letartóztatást a bíróság a (3) bekezdés alapján nem hosszabbította meg, továbbá, ha a vádemelést elhalasztották. Az előzetes letartóztatást meg kell szüntetni, ha az elrendelésének oka megszűnt.

(3) Ha a nyomozás befejeződött, és a vádemelésre várhatóan a nyomozás 176. § (2) bekezdése második mondatában megállapított határidejének lejárta után kerül sor, e határidő lejárta előtt az ügyész indítványára a bíróság az előzetes letartóztatást legfeljebb két hónappal meghosszabbíthatja. Ha ez alatt vádemelésre nem került sor, a bíróság az előzetes letartóztatást további, legfeljebb két hónappal meghosszabbíthatja. Az előzetes letartóztatás ebben az esetben is az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig tart, de ha annak tartama a 132. § (3) bekezdésében meghatározott, az ott írt megkülönböztetés szerinti tartamot eléri, azt meg kell szüntetni.

(4) Az előzetes letartóztatást a vádirat benyújtásáig az ügyész is megszüntetheti.

A lakhelyelhagyási tilalom

137. § (1) A lakhelyelhagyási tilalom a terhelt mozgási szabadságát és a lakóhely szabad megválasztásának jogát korlátozza; a lakhelyelhagyási tilalom hatálya alatt álló a meghatározott területet, körzetet engedély nélkül nem hagyhatja el, a tartózkodási helyét, illetőleg a lakóhelyét nem változtathatja meg.

(2) A lakhelyelhagyási tilalom akkor rendelhető el, ha a bűncselekmény jellegére, a terhelt személyi és családi körülményeire – különösen az egészségi állapotára, idős korára – vagy az eljárás során tanúsított magatartására tekintettel az előzetes letartóztatással elérni kívánt célok ezzel is biztosíthatók.

(3) A lakhelyelhagyási tilalom elrendeléséről a bíróság határoz. A lakhelyelhagyási tilalmat elrendelő határozatában a bíróság előírhatja, hogy a terhelt meghatározott időközönként a rendőrségen jelentkezzék, és a lakhelyelhagyási tilalom célját biztosító más korlátozásokat is elrendelhet. A bíróság úgy rendelkezhet, hogy a lakhelyelhagyási tilalom előírásainak megtartását a rendőrség a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel is ellenőrizze. A lakhelyelhagyási tilalom előírásai megtartásának ellenőrzéséről külön jogszabály rendelkezik.

(4) A lakhelyelhagyási tilalommal elrendelt korlátozások megtartását a rendőrség, a szolgálati viszonyának tartama alatt katonával [Btk. 127. § (1) bekezdés] szemben elrendelt lakhelyelhagyási tilalom rendelkezéseinek megtartását a parancsnok vagy akadályoztatása esetén más előljáró ellenőrzi.

(5) A vádirat benyújtása előtt elrendelt lakhelyelhagyási tilalom az elsőfokú bíróság tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig, az ezt követően elrendelt vagy fenntartott lakhelyelhagyási tilalom az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig, az elsőfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetőleg a másodfokú bíróság által elrendelt lakhelyelhagyási tilalom a másodfokú eljárás befejezéséig, a másodfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetőleg a harmadfokú bíróság által elrendelt lakhelyelhagyási tilalom az eljárás befejezéséig tart.

(6) Ha a bíróság a lakhelyelhagyási tilalmat a vádirat benyújtása előtt rendelte el, és azóta hat hónap eltelt anélkül, hogy az ügyész vádat emelt volna, a tilalom fenntartásának szükségességét a bíróság megvizsgálja, ez iránt az ügyész a határidő lejárta előtt öt nappal tesz indítványt.

(6a) Az elsőfokú vagy a másodfokú bíróság ügydöntő határozatának hatályon kívül helyezése és új eljárásra utasítása esetén a másodfokú, illetve a harmadfokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott lakhelyelhelyezési tilalom a megismételt eljárásra utasított bíróságnak a megismételt eljárásban a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig tart.

(7) Ha a lakhelyelhelyezési tilalom tartama alatt a terhelt életkörülményeiben olyan lényeges változás következik be, amely miatt a tilalommal érintett terület, körzet elhagyása, vagy a tartózkodási hely, illetőleg lakóhely megváltoztatása szükséges, a vádirat benyújtásáig az ügyész, azt követően a bíróság a terhelt kérelmére a lakhelyelhelyezési tilalmat részlegesen feloldhatja. A lakhelyelhelyezési tilalom részleges feloldásáról szóló határozatban a terhelt részére engedélyezhető a lakhelyelhelyezési tilalommal érintett terület, körzet meghatározott célból és úti célra történő egyszeri, időszakos vagy rendszeres elhagyása, illetőleg a tartózkodási hely vagy a lakóhely megváltoztatása.

(8) A lakhelyelhelyezési tilalom megszűnik, ha a tartama lejárt, az eljárást jogerősen befejezték, a nyomozást megszüntették, annak határideje lejárt és a lakhelyelhelyezési tilalmat a bíróság a (9) bekezdés alapján nem hosszabbította meg, továbbá, ha a vádemelést elhalasztották. A lakhelyelhelyezési tilalmat meg kell szüntetni, ha az elrendelésének oka megszűnt. A lakhelyelhelyezési tilalom megszüntetésére a vádirat benyújtásáig az ügyész is jogosult.

(9) Ha a nyomozás befejeződött, és a vádemelésre várhatóan a nyomozás 176. § (2) bekezdése második mondatában megállapított határidejének lejártá után kerül sor, e határidő lejártá előtt az ügyész indítványára a bíróság a lakhelyelhelyezési tilalmat legfeljebb az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozandó határozatáig meghosszabbíthatja.

A házi őrizet

138. § (1) A házi őrizet a terhelt mozgási szabadságát és a tartózkodási helye szabad megválasztásának jogát korlátozza. Házi őrizet elrendelése esetén a bíróság által kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet a terhelt csak a bíróság határozatában meghatározott célból, különösen a mindennapi élet szokásos szükségleteinek biztosítása vagy gyógykezelés céljából az ott írt időben és távolságra (úti célra) hagyhatja el.

(2) A házi őrizet akkor rendelhető el, ha a bűncselekmény jellegére és a büntetőeljárás időtartamára, vagy a terhelt eljárás során tanúsított magatartására tekintettel az előzetes letartóztatással elérni kívánt célok ezzel is biztosíthatók.

(3) Házi őrizet elrendelése esetén e kényszerintézkedés elrendelésére, tartamára, illetőleg fenntartására, valamint megszüntetésére az előzetes letartóztatás elrendelésére, meghosszabbítására, illetőleg fenntartására, valamint megszüntetésére vonatkozó rendelkezéseket [130. § (1) bek., 131. §, 132. § (1) és (2) bek., 136. § (2)-(4) bek.] kell alkalmazni.

(4) A bíróság rendelkezhet úgy, hogy a házi őrizet előírásainak megtartását a rendőrség a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel is ellenőrizze. Ha a házi őrizet elrendelésére a terhelttel szemben személy elleni erőszakos bűncselekmény [Btk. 459. § 26. pont] elkövetése miatt folyamatban lévő eljárásban kerül sor, továbbá, ha a házi őrizetet a bíróság a terhelt előzetes letartóztatásának a 132. § (3) bekezdése szerinti megszűnését követően rendelte el, a bíróság a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel történő ellenőrzését elrendeli, kivéve ha ezen eszköz alkalmazásának technikai feltételei nem biztosíthatóak.

(5) Katonával [Btk. 127. § (1) bekezdés] szemben szolgálati viszonyának tartama alatt házi őrizet nem rendelhető el.

Határozat a kényszerintézkedésről az első fokú ítélet kihirdetését követően

327. § (1) Ha az ügydöntő határozat a kihirdetéskor nem emelkedik jogerőre, a bíróság az előzetes letartóztatásról, a lakhelyelhagyási tilalomról, a házi őrizetről, a távol tartásról, az ideiglenes kényszergyógykezelésről nyomban határoz.

(2) Az (1) bekezdés esetén az előzetes letartóztatás a 129. § (2) bekezdésének a), b) vagy d) pontjában meghatározott okokon kívül akkor is elrendelhető, ha az ítéletben kiszabott szabadságvesztés tartamára figyelemmel a vádlott szökésétől vagy elrejtőzésétől kell tartani.

Előzetes letartóztatás a fiatalkorúak ügyében

454. § (1) A fiatalkorú előzetes letartóztatásának a 129. § (2) bekezdésében megállapított okok esetében is csak akkor van helye, ha az a bűncselekmény különös tárgyi súlya folytán szükséges.

(2) A fiatalkorú előzetes letartóztatását

a) ha az előzetes letartóztatás elrendelésekor a tizennegyedik életévét nem töltötte be, javítóintézetben,

b) ha az előzetes letartóztatás elrendelésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, javítóintézetben, kivételesen büntetés-végrehajtási intézetben,

c) ha az előzetes letartóztatás elrendelésekor a tizennyolcadik életévét betöltötte, de a huszadik életévét nem töltötte be, büntetés-végrehajtási intézetben, kivételesen javítóintézetben,

d) ha az előzetes letartóztatás elrendelésekor a huszadik életévét betöltötte, büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani.

(3) A (2) bekezdés b) és c) pontjában meghatározott esetben a bíróság dönt arról, hogy az előzetes letartóztatást – a fiatalkorú személyiségére vagy a terhére rótt bűncselekmény jellegére tekintettel – hol kell végrehajtani.

(4) Az előzetes letartóztatás tartama alatt a bíróság az előzetes letartóztatás végrehajtásának helyét az ügyész, a terhelt vagy a védő indítványára megváltoztathatja. Erről – a tárgyalás előkészítése során hozott határozatig – az előzetes letartóztatást elrendelő bíróság, azt követően az a bíróság határoz, amelyik előtt a büntetőeljárás folyik.

(5) Ha a fiatalkorú előzetes letartóztatását javítóintézetben hajtják végre, és a fiatalkorú büntetés-végrehajtási intézetben vagy rendőrségi fogdában történő ideiglenes elhelyezéséről a bíróság határoz, a bíróság hatáskörére és illetékességére a (4) bekezdést kell alkalmazni.

(5a)

(6) Az előzetes letartóztatás végrehajtása során a fiatalkorúakat a felnőttkorúaktól el kell különíteni.

455. § Ha a bűncselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét

a) betöltött fiatalkorúval szemben elrendelt előzetes letartóztatás végrehajtásának kezdetétől két év,

b) be nem töltött fiatalkorúval szemben elrendelt előzetes letartóztatás végrehajtásának kezdetétől egy év

eltelt, az előzetes letartóztatás megszűnik, kivéve az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás esetét, továbbá ha az ügyben harmadfokú bírósági eljárás vagy hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárás van folyamatban.

Előzetes letartóztatás a katonai eljárásban

480. § (1) Katonával szemben előzetes letartóztatást akkor is el lehet rendelni, ha ellene katonai bűncselekmény vagy a szolgálati helyen, illetőleg a szolgálattal összefüggésben elkövetett, szabadságvesztéssel büntetendő más bűncselekmény miatt folyik az eljárás, és a terhelt szolgálati vagy fegyelmi okból nem hagyható szabadlábban.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott okból elrendelt előzetes letartóztatás megszűnik a terhelt szolgálati viszonyának megszűnésével.

II. A kényszerintézkedések okainak feltüntetése a vizsgált ügyekben

A Kúria Büntető Kollégiumának BKv 93. számú véleménye foglakozott a nyomozási bírónak az előzetes letartóztatással kapcsolatos határozatával.

E vélemény tartalmazza a következőket:

„A határozat indokolásában a nyomozási bíró számot ad arról, hogy az előzetes letartóztatás általános feltételei fennállnak-e, és megindokolja, hogy az előzetes letartóztatás mely különös okát, milyen adatok alapján állapította meg.”

A bíróságok ezt az iránymutatást követve többnyire feltüntetik a határozatokban a kényszerintézkedések alkalmazásának általános és különös okait.

A vizsgálattal érintett és a nyomozati szakban meghozott bírói határozatok az előzetes letartóztatás általános törvényi feltételét alátámasztó adatokat csak általánosságban tartalmazták, többnyire csak az eljárás tárgyát képező bűncselekményre és arra utalva, hogy a gyanú megalapozott.

Ugyanez jellemző a vádemelés után született határozatokra; a kényszerintézkedés általános feltételeként többnyire a vád tárgyává tett, illetve a nem jogerős ítéletben megállapított bűncselekményre utaltak a bíróságok.

Azonban több olyan határozatot is vizsgáltunk, amelyekben egyáltalán nem foglalkozott a bíróság a kényszerintézkedés általános feltételével.

Nagy tárgyi súlyú bűncselekmények – pl. emberölés – miatt folyó büntetőeljárásban nyilvánvalóan nincs szükség arra, hogy a bíróság részletesebben kifejtse a cselekmény hosszú tartamú szabadságvesztéssel fenyegetettségét, ahogy arra sem, hogy – mint ahogy ezt néhány bíróság a vádemelés után meghozott határozatában feleslegesen teszi – részletesen ismertesse a vádirati tényállást.

Azonban – legalább utalásként – az általános feltétel megléte kapcsán állást kell foglalni.

Ugyanakkor a kényszerintézkedések különös okaira a határozatokat hozó bíróságok többségében kellő részletességgel hivatkoztak.

A nyomozás során a kényszerintézkedések elrendelése során többnyire ugyanazokat okokat hívták fel, amelyeket indítványában az ügyész is.

Azoknak a határozatoknak egy részében azonban elmaradt annak feltüntetése, hogy a kényszerintézkedés elrendelésére vagy fenntartására irányuló indítványát az ügyész melyik törvényi okra alapította, és akkor, ha attól eltérő okot hívtak fel a bíróságok, ez utóbbira csak utaltak. Így nem derült ki ezekből a határozatokból, hogy az ügyészi indítványt mely részében találta a bíróság alaposnak.

Ez azért helytelen, mert a bíróságnak az indítványról döntenie kell.

A kényszerintézkedés indokoltságának kötelező felülvizsgálata során több esetben nem csupán az ügyészi indítványban megjelölt okokat tartalmazta a határozat, hanem ahhoz képest további különös okot is megjelöltek a bíróságok, és – különösen a kényszerintézkedésről döntő végzés elleni fellebbezés folytán eljáró ítélőtáblák, illetve a Kúria – többször mellőztek is egy, az ügyészi indítványban felhívott különös okot. Ezt a szükséges mértékben meg is indokolták.

III. A bírói döntések és azok indokolása

A Kúria már hivatkozott BKv 93. számú kollégiumi véleménye szerint

„A határozat indokolásában a nyomozási bíró számot ad arról, hogy az előzetes letartóztatás általános feltételei fennállnak-e, és megindokolja, hogy az előzetes letartóztatás mely különös okát, milyen adatok alapján állapította meg. A határozat indokolásában ki kell térni a védői ténybeli és jogi érvelésre és a nyomozási bíró azzal kapcsolatos álláspontjára. A végzés indokolása tartalmazza az indítvány lényegét, az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény rövid leírását és minősítését, az indítvány törvényi feltételeinek fennállását vagy azok hiányára való utalást.”

„Amikor a bíróság az előzetes letartóztatás különös feltételeit vizsgálja, rendkívüli gondossággal kell eljárnia. Figyelembe kell vennie, hogy olyan feltételezés, amely egy jövőbeni esemény bekövetkezésének a valószínűsítéséből áll, csak tényeken alapuló következtetések útján történhet. A megalapozottan feltehető kifejezés olyan jövőbeni történésre, eseményre utal, amelynek a bekövetkezése a rendelkezésre álló körülményekből, tényekből előrelátható, elképzelhető, várható, gyanítható, vagyis valószínűsíthető, valószínű.”

„A bűncselekmény – büntetési tételben megnyilvánuló – tárgyi súlya csak a konkrét ügy speciális jellemzőivel együtt jut szerephez, illetve ad ilyen következtetésre alapot. A tárgyi súly kapcsán önmagában a (Btk. Általános és Különös Része szerinti) jogalkotói értékelés nem biztosít az előzetes letartóztatás indokoltságára önálló következtetési alapot [BH2007. 403.]. Ez egyértelműen kiderül a törvény indokolásából is: a tárgyi súly a Be. 129. § (2) bekezdésének b) pontja valószínűsítésére adhat alapot.

Az indokolásnak nem elegendő az ügyészi indítványban foglaltakra utalnia, el kell számolnia arról, hogy a nyomozási bíró a gyanúsítottat terhelő megalapozott gyanút, illetve az előzetes letartóztatás mely különös okát (okait), és milyen tények alapján látja fennállni, avagy milyen ésszerű kétely merült fel az indítvány megalapozottságával szemben. E körben számot kell adni arról is, hogy a gyanúsított mely személyi körülményeit vizsgálta, és azokból milyen következtetésekre jutott. Az eljárás kontradiktórius jellegéből következően az indokolásban minden, a nyomozási bíró által megállapított letartóztatási okra vonatkozóan ki kell térni, hogy arra milyen adat van, ki kell térni az ügyészi indítvánnyal szembeni védői ténybeli és jogi érvelésre és a nyomozási bíró azzal kapcsolatos álláspontjára is. Ez áll összhangban a Be.

5. §-ában rögzített alkotmányos tétellel (védelemhez való jog), és így válhat a határozat teljes körűen megalapozottá, jogorvoslattal érdemben támadhatóvá és a másodfokú eljárásban érdemben felülbíráhatóvá.”

Ezek az elvárások értelemszerűen irányadók a vádemelést követően hozott határozatokra is.

Azonban ezeknek az elvárásoknak csak a vizsgált határozatok egy része felelt meg.

Többször előfordult, hogy az ügyészi indítványban megjelölnél rövidebb időtartamra rendelték el vagy tartották fenn a kényszerintézkedést.

Azonban nem minden ilyen határozat tartalmazta annak kellő indokolását, hogy miért rendelte el a bíró a kényszerintézkedést rövidebb időtartamra az ügyészi indítványban foglaltaknál.

Ugyanakkor több határozatban – helyesen – utaltak a nyomozás inaktív időszakára, ha erre tekintettel határozzák meg rövidebb tartamban a kényszerintézkedést.

Több ügyben volt észlelhető a kényszerintézkedés indokoltsága kapcsán annak a kérdésnek a vizsgálata – ugyancsak követendő módon –, hogy a nyomozó hatóság az előzetes letartóztatásban lévő gyanúsított ügyét a soronkívüliség követelményének szem előtt tartásával folytatja-e [Be. 64/§. § (1) bekezdés a) pontja].

Néhány végzés indokolásában a bíróság felhívta az ügyész figyelmét arra, hogy ez a követelmény a nyomozó hatóság eddigi eljárásában nem érvényesült kellőképpen, illetve erre alapítva az előzetes letartóztatásnak az indítványozottnál rövidebb idővel történő meghosszabbítására is sor került.

Az egyik törvényszék illetékességi területén a nyomozási szakban született egyes határozatok tartalmazták a következőket: „...a bíróság felhívja az ügyész és a nyomozó hatóság figyelmét, hogy a Be. 136. § (1) bekezdésében foglaltak szerint arra kell törekedni, hogy az előzetes letartóztatás a lehető legrövidebb ideig tartson, ezért az eljárást soron kívül kell lefolytatniuk”.

.-.-.

Az előzetes letartóztatás fenntartása az első fokon folyamatban lévő ügyekben jellemzően a Be. 129. § (2) bekezdésének b) pontján alapult, több esetben a d) ponttal, ritkábban az a) pont második fordulatával együtt, a nem jogerős elítélést követően pedig az ügyek zömében a Be. 327. § (2) bekezdésén.

A Be. 129. § a) pontja második fordulatának felhívása mellett gyakran csak arra utaltak a bíróságok, hogy újabb büntetőeljárás indult a terhelttel szemben, anélkül azonban, hogy az erre vonatkozó konkrét adatokat feltüntették volna.

Azonban az előzetes letartóztatás Be. 129. § (2) bekezdésének a) pontjának II. fordulatában írt különös feltételére – amely szerint az eljárás során a terhelt ellen újabb, szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt eljárás indult – nyilvánvalóan csak akkor lehet hivatkozni, ha a kényszerintézkedéssel érintett büntetőeljárás tartama alatt indul a terhelttel szemben szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmény miatt újabb büntetőeljárás.

Ezért a határozatban minimálisan az újabb eljárás megindítási időpontjának, az azt folytató hatóság megnevezésének, ügyszámának és az eljárás tárgyát képező bűncselekménynek a pontos megjelölése szükséges.

Azonban a határozatok indokolásából több ügyben arra lehetett következtetni, hogy mind az ügyész, mind az első- és másodfokon eljáró bíróságok nem így értelmezték a kényszerintézkedés ezen különös feltételét, hanem – helytelenül – azt értékelték a kényszerintézkedés okaként, hogy a terhelt ellen párhuzamosan több büntetőeljárás folyt.

A bűncselekmény tárgyi súlyára, illetve a büntetési tétel nagyságára ugyan gyakran hivatkoztak a bíróságok a 129. § (2) bekezdésének b) pontjában megjelölt szökés, elrejtőzés veszélye mint különös ok kapcsán, anélkül azonban, hogy a kiszabható büntetés mértékét megjelölték volna.

Emellett számos bíróság gyakorlatában általánosnak mondható, hogy az előzetes letartóztatás Be. 129. § (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott különös feltételére – azaz arra, amikor a terhelt megszökött, illetve elrejtőzött – alapozott döntést kapcsán további okként az ügyészi indítványban foglaltakat kritika nélkül átvéve a (2) bekezdés b) pontját is felhívták a kényszerintézkedés okaként, holott nyilvánvaló, hogy amennyiben már korábban megszökött vagy elrejtőzött a terhelt, akkor már nem annak veszélye állt fenn.

Annak ellenére, hogy – miként azt az idézett kollégiumi vélemény is kifejtette – a bíróságnak számot kell adni arról is, hogy a terhelt mely személyi körülményeit vizsgálva, milyen adat alapján jutott a bűncselekmény miatt kiszabható büntetés mértéke mellett arra a következtetésre, hogy a szökés, elrejtőzés veszélye fennáll, ez számos vizsgált ügyben elmaradt.

A vádirat benyújtását követően – miután a nyomozás során a bizonyítékok begyűjtése az ügyek többségében megtörtént – aggályos némileg a Be. 129. § c) pontjára, azaz arra hivatkozni, hogy a terhelt megghiúsítaná, megnehezítené vagy veszélyeztetné a bizonyítást.

Az ezen okra alapított határozatban nem elegendő az eljárás megghiúsításának, megnehezítésének vagy veszélyeztetésének absztrakt lehetőségére utalni, ezt a feltételezést tényekkel kell alátámasztani, olyan konkrétumokkal, amelyekből alappal lehet következtetni az elkövetőnek a bizonyítékok manipulálására irányuló szándékára.

Ez különösen igaz az első fokú határozat meghozatalát – azaz a bizonyítási eljárás befejezését – követően fenntartott kényszerintézkedések kapcsán, amikor legalábbis első fokon a bizonyítás lezárult.

Ennek ellenére anélkül, hogy ennek konkrét indokait kifejtette volna a bíróság, számos határozatban hivatkozott erre az okra is, és többségében kellő indokolás nélkül marad a vádemelés, illetve az első fokú ügyszámú határozat meghozatala után az erre az okra történő utalás.

Volt azonban olyan határozat is, amely példamutató módon indokolta meg, hogy miért kellett attól tartani: a vádlott a lakókörnyezetében élő tanúkat befolyásolná, ahogy olyan is, amely azt fejtette ki kellő részletességgel, hogy az ügyészi indítvány ellenére az ügyszámú határozat kihirdetése után ez az ok miért nem állapítható meg.

A Be. 129. § (2) bekezdés d) pontjában írt különös okra, a bűnismétlés veszélyére hivatkozás ténybeli alapja az esetek többségében szerepelt a határozatokban. Ennek kapcsán az eljárás tárgyát képező bűncselekmények nagy száma volt a leggyakoribb indok, illetve a vád szerinti, hosszabb időn keresztül, ismétlődően, gyakran sorozat-jelleggel történt elkövetés.

Azonban a vád tárgyává tett bűncselekmény sorozat-jellege mellett is ki kell fejtenie a bíróságnak az ezzel kapcsolatos álláspontját, nem elegendő csak a sorozat-jellegre utalni; egy-egy határozatban ez elmaradt.

A büntetett előélet alapot adhat a bűnismétlés veszélyére levont következtetéshez. Azonban jelentősége van annak, hogy hányszor, milyen bűncselekmények miatt és mikor állt korábban a terhelt bíróság előtt, továbbá milyen büntetéseket szabtak ki vele szemben.

Ennek ellenére több olyan határozattal találkoztunk, amelyben csak az általánosság szintjén utalt a büntetett előéletre a bíróság; csupán annyit tartalmaztak ezek a határozatok, hogy a terhelt volt már büntetve, azt azonban nem, hogy mikor és mi miatt.

Önmagában a büntetettség nyilvánvalóan nem ad elegendő alapot arra a következtetésre, hogy a terhelt a kényszerintézkedés nélkül újabb bűncselekményeket követne el.

Kellő módon indokolta ugyanakkor a bíróság az egyik határozatban azt, hogy a büntetett előélet miért nem alapozta meg a bűnismétlés veszélyét, elsősorban arra utalva, hogy ugyan volt a terhelt már büntetve, azonban más jellegű – ráadásul gondatlan – bűncselekmény miatt.

Abban az esetben pedig, amikor a terhelt a vád szerint feltételes szabadság tartama alatt követte el az újabb bűncselekményt, elegendőnek tartották a bíróságok – helyesen – a bűnismétlés veszélye kapcsán az erre történt utalást.

A Be. 327. § (2) bekezdésének alkalmazásánál előfordult, hogy erre a nem jogerősen kiszabott, rövidebb tartamú szabadságvesztésnél is hivatkoztak a bíróságok, egyéb okra nem is utalva.

Természetesen nem lehet előre meghatározni azt, hogy milyen tartamú szabadságvesztés alapozza meg ezt a kényszerintézkedési okot. Azonban a büntetés rövid tartama önmagában többnyire nem elegendő a kényszerintézkedés fenntartásához; ilyenkor nyilvánvalóan részletes, alapos indokolással kell a bíróságnak az álláspontját kifejtenie. Különösen igaz ez akkor, ha a vádlott az eljárásban mindvégig jelen is volt.

A fiatalkorúak esetében többnyire elmaradt a Be. 454. § (1) bekezdésében foglaltakra, azaz a bűncselekmény különös tárgyi súlyára hivatkozás, illetve ennek indokolása. Ráadásul olyan esetben is elrendelte a bíróság a fiatalkorú terhelt előzetes letartóztatását, amikor nem is volt megállapítható a különös tárgyi súly, holott ez elengedhetetlen feltétel, és természetesen az indokolással is adós maradt.

A kényszerintézkedés katonával szemben a 480. § (1) bekezdésében megjelölt okból csak akkor indokolt, ha a kényszerintézkedés 129. § szerinti okai közül egyik sem áll fenn, azonban a katonai bűncselekményt vagy a szolgálati helyen, illetőleg a szolgálattal összefüggésben elkövetett, szabadságvesztéssel büntetendő más bűncselekményt elkövetővel szemben a szolgálati rend és fegyelem fenntartása érdekében arra szükség van.

A vizsgált ügyek között egyik katonai eljárásra tartozó ügyben sem a katonákra vonatkozó külön okra tekintettel rendelte el, illetve tartotta fenn a bíróság az előzetes letartóztatást.

Az egyik ügyben, amelyikben katonai tanács járt el, az helyesen ki is tért arra: az előzetes letartóztatást nem szolgálati vagy fegyelmi okból, hanem a Be. 327. §-a alapján tartotta fenn.

.-.-.

A bíróságok többnyire az ügyészi indítvánnyal egyező döntést hoztak.

Csak a vizsgált ügyek igen kis hányadában fordult elő, hogy az ítéletábla a felülvizsgálat keretében akként döntött: a vádlott előzetes letartóztatását megszüntetve házi őrizetet rendel el, és az e végzésekkel szembeni ügyészi fellebbezés többnyire alaptalannak bizonyult, mivel a Kúria ezeket a határozatokat helybenhagyta.

Ugyanakkor – szintén nem túl gyakran – a Kúria a védői fellebbezésnek helyt adva hozott másodfokon ilyen döntést.

Csak az ügyek elenyésző hányadában utasította el a bíróság a kényszerintézkedés elrendelésére vagy fenntartására vonatkozó ügyészi indítványt, és ugyancsak néhány esetben fordult el, hogy a másodfokon eljáró bíróság, ítéletábla vagy Kúria az első fokon eljáró bíróság határozatát megváltoztatva a kényszerintézkedés megszüntetéséről döntött.

Az ilyen határozatok indokolása kielégítő volt.

Így pl. példamutató módon indokolta az egyik bíróság azt az előzetes letartóztatást megszüntető határozatát, amelyben erre a döntésre a védő által a tárgyaláson előterjesztett indítvány alapján került sor.

Ugyanígy részletes indokolással szüntette meg az előzetes letartóztatást és rendelt el helyette enyhébb kényszerintézkedést néhány esetben a Kúria, illetve az ítéletábla.

A házi őrizet alkalmazását azonban megnehezítik annak végrehajtási szabályai.

A házi őrizet végrehajtásáról szóló 6/2003. (IV. 4.) IM-BM együttes rendelet 1. § (1) bekezdése szerint ugyan a bíróság a terhelt házi őrizetét elrendelésekor a házi őrizet céljára azt a lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet jelöli ki, amelyben a terhelt életvitelszerűen tartózkodik.

A rendőrség a házi őrizet előírásai megtartásának ellenőrzését elláthatja a 3. § (1) bekezdése szerint járőr útján, eseti ellenőrzéssel, vagy ha a bíróság így rendelkezik, a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel. Azonban akkor, ha a bíróság a házi őrizet előírásai megtartásának ellenőrzését a terhelt mozgását nyomon követő eszközzel azért nem rendelte el, mert az eszköz alkalmazásának technikai feltételei nem állnak fenn, a 3. § (2) bekezdés a) pontja szerint a rendőrség a házi őrizet előírásai megtartásának ellenőrzését folyamatos rendőri ellenőrzéssel látja e.

A rendelet 5. § (1) bekezdése szerint pedig a bíróság a terhelt házi őrizetének a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel történő ellenőrzésének elrendelése előtt

megkeresi a házi őrizetre kijelölendő lakás szerint illetékes rendőrkapitányságot, hogy a technikai eszköz alkalmazásához szükséges feltételek a kijelölendő lakás esetében biztosíthatóak-e. Ha a bíróság a házi őrizet előírásai megtartásának ellenőrzését a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel azért nem rendelte el, mert a rendőrség közlése szerint a házi őrizetre kijelölendő lakásban ezen eszköz alkalmazásának feltételei nem állnak fenn, az erre történő utalást a házi őrizetet elrendelő határozat indokolása tartalmazza.

Az 5. § (2) bekezdése szerint akkor, ha az ügyész indítványozza a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz alkalmazását, az indítvány megtételét megelőzően megkeresi a házi őrizetre kijelölni indítványozandó lakás szerint illetékes rendőrkapitányságot, hogy a technikai eszköz alkalmazásához szükséges feltételek a kijelölni indítványozandó lakás esetében biztosíthatóak-e.

E szabályok miatt a házi őrizetnek a biztonságosabb, azaz a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel történő elrendelését megelőzően a bíróságnak (ügyésznek) tájékozódnia kell, így ilyen döntést nem tud nyomban meghozni.

Emellett a rendelet 6. § (2) bekezdése szerint akkor, ha a terhelt a házi őrizetre kijelölt lakóhelyét, illetőleg tartózkodási helyét meg kívánja változtatni, és erre indítványt tesz, a bíróságnak akkor, ha a házi őrizet ellenőrzését a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel hajtják végre, a házi őrizetet elrendelő határozat módosítása előtt meg kell keresnie a házi őrizet ellenőrzését végző rendőrkapitányságot annak érdekében, hogy a technikai eszköz alkalmazásához szükséges feltételek a kijelölendő lakás esetében biztosíthatóak-e.

Így magát a döntést megelőzően ebben az esetben is tájékozódnia kell.

.-.-.

A kizárólag védői indítvány alapján hozott határozatokban a bíróságok minden esetben kifejtették az azzal kapcsolatos álláspontjukat.

Komoly hiányosságként tapasztaltunk ugyanakkor számos ügyben azt, hogy amikor a bíróság az ügyészi indítvány mellett védői – vagy terhelti – indítványt is elbírált, elmaradt a reagálás az abban kifejtettekre, annak ellenére, hogy a hivatkozott kollégiumi vélemény külön kihangsúlyozta: a határozat indokolásában ki kell térni a védő ténybeli és jogi érvelésére és a bíró azzal kapcsolatos álláspontjára.

Több ügyben még az is előfordult, hogy miután az első fokon eljáró bíróság a kényszerintézkedés fenntartásáról döntött annak felülvizsgálata során, az ügyészi indítvány mellett előterjesztett, a kényszerintézkedés megszüntetésére irányuló terhelti vagy védői indítványról említést sem tett, és a másodfokú bíróság pótolta a mulasztást.

Ugyancsak több az ügyészi indítványon alapuló határozatban elmaradt a reagálás arra a védői indítványra, amely enyhébb kényszerintézkedés elrendelésére irányult. Ez azért is jelentős hiányosság, mert a kényszerintézkedés kapcsán így sérülhet az arányosság elve.

Ezen utóbbi hiányosságok kevésbé jellemzőek az ítéletábrák által hozott határozatokra, a Kúria pedig kivétel nélkül minden vizsgált ügyben reagált a védői vagy terhelti felvetésekre.

Az első fokon hozott határozatok közel felében az indokolás terjedelme nem érte el az egy oldalt, és az is sematikus volt; a másodfokú határozatokban pedig az indokolás a fellebbezés ismertetésével és a jogszabályok felhívásával együtt is csak pár soros volt, és a másodfokú bíróság határozataiban az írásbeli fellebbezések tartalmára gyakran egyáltalán nem, vagy csak sematikusán reagált.

Részben ezekkel a nem körültekintő indokolásokkal függenek össze az Emberi Jogok Európai Bíróságának a magyar államot marasztaló határozatai.

Ahogy a EJEB a 52624/10 sz. kérelem alapján hozott ítéletében kifejtette: "...a fogvatartás hosszának ésszerűsége nem ítélnél meg absztrakt módon. Azt, hogy egy adott terhelt esetében fenn kell-e tartani az előzetes letartóztatást, minden ügyben annak egyedi sajátosságai alapján kell vizsgálni. A fogvatartás meghosszabbítása csak akkor igazolható, ha konkrét tényezők támasztják alá olyan valós közérdek fennállását, amely – az ártatlanság vélelmét is figyelembe véve – felülírja az személyi szabadság iránti tisztelet követelményét."

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ez a határozata hangsúlyozta azt is, hogy a bűncselekmény súlyossága általában nem elegendő indok önmagában a hosszabb ideje tartó előzetes letartóztatás ismételt meghosszabbítására, a bíróságnak egyéb tényekkel is alá kell támasztania a szökés reális veszélyét.

Erre a bíróságoknak nagyobb hangsúlyt kellene fektetnie minden esetben.

IV. Időszerűség

Viszonylag kevés esetben észleltünk késedelmet a kényszerintézkedés kötelező – hat hónapos, illetve egy éves – felülvizsgálata során.

Az azonban több határozatból nem volt megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság a kényszerintézkedésről a vádirat benyújtását követően kellő időben döntött-e, mivel a vádemelés időpontját a bíróságok nem jelölték meg.

A Be. 131. § (2) bekezdése szerint a vádirat benyújtása előtt az ügyész a kényszerintézkedés meghosszabbítására a kényszerintézkedés határidejének lejártá előtt öt nappal tesz indítványt a bíróságnak.

Több ügyben azt tapasztaltuk, hogy az indítvány nem öt nappal, hanem lényegesen korábban érkezett a bíróságra, és a bíróság a kényszerintézkedés lejártá előtt viszonylag hosszabb idővel meg is hozta a határozatát.

Az mindenképpen aggályos, ha ez a köztes idő jelentősebb tartamú, mivel nem láthatja előre akár az indítványt előterjesztő ügyész, akár a bíróság azt, hogy az eltelt köztes időben nem merülnek-e fel újabb körülmények, és így a kényszerintézkedés tényleges lejártakor is indokolt-e annak meghosszabbítása.

V. Hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértések

Ugyan ritkán, de előfordult, hogy a másodfokon eljáró bíróságnak hatályon kívül kellett helyeznie a felülbírált határozatot és az elsőfokú bíróságot új eljárásra kellett utasítania, mert az a tárgyalás előkészítése során egyesbíróként határozott a kényszerintézkedés tárgyában a Be. 14. § (1) bekezdésében a) pontjában foglaltak ellenére.

Egyéb olyan eljárási szabálysértést, amely miatt hatályon kívül helyezésre került volna sor, nem észleltünk.

VI. A határozatok szerkesztése

A határozatok rendelkező részének tartalmára vonatkozóan a Be. a következőket írja elő:

258. § (4) Az őrizetbe vételről, az előzetes letartóztatásról, az ideiglenes kényszergyógyógykezelésről, a lakhelyelhagyási tilalomról, a házi őrizetről, valamint a távollattartásról rendelkező határozat tartalmára az (1) bekezdés b)-d) pontjában, továbbá a (2) bekezdés a) és b) pontjában foglaltak irányadók.

A felhívott 258 § (1) bekezdés felhívott b) és d) pontja szerint pedig az ítélet és az ügydöntő végzés bevezető részében kell feltüntetni a bíróság megnevezését, a bírósági ügyszámot, valamint a bírósági eljárás helyét és a bírósági eljárás formáját.

A vizsgált első fokú határozatok bevezető és rendelkező része nagyjából a törvénynek és a kialakult országos gyakorlatnak megfelelően tartalmazta a szükséges adatokat.

Egyik járásbíró a bevezető részben feltüntette minden esetben a bíróság megnevezése és az ügyszám között – külön sorban – a bíróság postai címét is, feleslegesen.

A 258. § (2) bekezdése szerint az ítélet és az ügydöntő végzés rendelkező része tartalmazza

- a) a vádlott előzetes fogvatartására vonatkozó adatokat,
- b) a vádlott nevét és személyi adatait.

Van olyan törvényszék, ahol a határozat rendelkező részében nem csupán a terhelt előzetes fogvatartására vonatkozó adatokat, hanem a kényszerintézkedés tárgyában hozott előzményi határozatok adatait is részletesen feltüntették, szükségtelenül.

Egyes törvényszékek gyakorlatában pedig a rendelkező részben az előzetes fogvatartás kezdő időpontja – bár erre nincs szükség – esetenként óra-perc pontossággal szerepelt.

Előfordult azonban is, hogy a végzés rendelkező részében a négy vádlott nevét és személyi adataikat sem tüntették fel; a bíróság mindössze a rendbeliségük alapján hivatkozott rájuk, és ez nyilvánvalóan súlyos hiányosság.

.-.-.

A Kúria BKv 52. számú véleménye szerint akkor, ha a Be. 132. §-ának rendelkezései alapján eljáró bíróság a felülvizsgálat eredményeként az előzetes letartóztatást indokoltnak találja, azt továbbra is fenntartja.

A kényszerintézkedés időszakos felülvizsgálata során hozott határozatok egy része azonban nem felelt meg sem az idézett törvényi rendelkezéseknek, sem a kollégiumi véleménynek.

A vélemény indokolása szerint „Az, hogy a bíróság valamely ügyben kizárólag megállapításra szorítkozzék, és semmilyen rendelkezést ne hozzon, csupán kivételesen fordul elő.

Az előzetes letartóztatás kiemelkedő fontosságú jogintézmény, ezért a törvény úgy rendelkezik, hogy annak indokoltságát rendszeresen felül kell vizsgálni. Amikor az arra jogosult bíróság az előzetes letartóztatás indokoltságát a törvényben meghatározott tartam elteltével felülvizsgálja, annak eredményeként döntést is hoz arról, hogy a kényszerintézkedés a továbbiakban nem indokolt, vagy indokolt.

Az előbbi esetben nyilvánvalóan szóba sem kerülhet az indokolatlanság pusztá megállapítása, hanem ilyenkor a bíróság a vádlott előzetes letartóztatását megszünteti. Rendelkezik tehát az előzetes letartóztatásról. Semmi sem indokolja, hogy a második esetben a bíróság – pusztá deklarációra szorítva – mellőzze az előzetes letartóztatás fenntartására vonatkozó rendelkezést.

Ehhez képest akkor, ha a felülvizsgálat eredményeképp a bíróság az előzetes letartóztatást indokoltnak találja, azt továbbra is fenntartja.”

Egyes határozatok rendelkező részében az eljáró bíróságok ennek ellenére – nyilvánvalóan helytelenül – csupán annyit rögzítettek, hogy az előzetes letartóztatás fenntartása továbbra is indokolt.

A bíróságok egy része pedig akkor, amikor a kényszerintézkedés indokoltságát hivatalból vizsgálta felül és egyben a védői, terhelti – a kényszerintézkedés megszüntetése, enyhébb kényszerintézkedés alkalmazása iránti – indítványt is elbírált, helyesen a rendelkező részben is utalt erre, más bíróságok azonban csupán az indokolásban tértek ki a terhelti, illetve védői indítványra.

Ez utóbbi irányadónak tekinthető gyakorlat néhány bíróság illetékességi területén.

Azonban a Be. előzőekben idézett rendelkezése, a 133. § (1) bekezdése szerint az előzetes letartóztatás megszüntetése iránti indítványt a bíróság érdemben megvizsgálja, és erről indokolt határozatot hoz, kivéve, ha a terhelt, illetőleg a védő az ismételt indítványban új körülményre nem hivatkozik, mert ilyenkor a bíróság az indítványt érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

A (2) bekezdés szerint azonban akkor, ha az előzetes letartóztatás elrendelése, meghosszabbítása, illetőleg fenntartása óta három hónap eltelt, az (1) bekezdés második mondata nem alkalmazható.

Ebből következően az előzetes letartóztatás megszüntetésére irányuló terhelti vagy védői indítványról minden esetben határozni kell. Azaz akkor, ha a Be. 132. § (1) vagy (2) bekezdése alapján meghozott határozatában a bíróság az előzetes letartóztatás fenntartásáról határoz, és ebben a végzésben dönt az előzetes letartóztatás megszüntetésére irányuló indítványról is, azt a rendelkező résznek tartalmaznia kell, és legfeljebb az indokolásban mellőzhető az érdemi reagálás, ha a terhelt, illetőleg a védő az ismételt indítványban új körülményre nem hivatkozott és az előzetes letartóztatás elrendelése, meghosszabbítása, illetőleg fenntartása óta három hónap nem telt el.

A Kúria BKv 4. számú kollégiumi véleménye ki is hangsúlyozta a Be. 133. § (1) és (2) bekezdése kapcsán a következőket:

„Az (1) bekezdés első mondata a vádirat benyújtása után is alkalmazható általános rendelkezés. A bíróság az előzetes letartóztatás megszüntetése iránti indítványt érdemben megvizsgálja, és indokolt határozattal bírálja el. A továbbiakban az (1) bekezdés második mondata irányadó: az előzetes letartóztatás fenntartását vagy felülvizsgálatát követően három hónapon belül benyújtott, új körülményre nem hivatkozó indítványt a bíróság érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

A Be. 133. § (2) bekezdése az előzetes letartóztatás elrendelése, meghosszabbítása, illetőleg fenntartása esetére írja azt elő, hogy három hónap eltelte után a szabadlábra helyezés iránti indítvány érdemi indokolás nélkül nem utasítható el.

A rendelkezés általános érvényű, ezért az eljárás tárgyalási szakaszában is irányadó.

A határozat alakszerű végzés, s ellene fellebbezésnek van helye.”

VII. Egyéb észrevételek

A tárgyalás előkészítése során a kényszerintézkedés tárgyában hozott határozat több esetben tartalmazta részletesen a vádirati tényállást ahelyett, hogy a bíróság a kényszerintézkedés különös okait megalapozó tényeket ismertette volna.

A bíróságok a kényszerintézkedésről szóló határozatban gyakran tényként állapították meg: „a terhelt cselekményével elkövette...”, holott ez nyilvánvalóan sérti az ártatlanság vélelmét.

A helyes gyakorlat az, ha a bíróság határozatában a gyanú vagy a vád szerinti, illetve a terhelt terhére az első fokú ítéletben megállapított cselekmény minősítésére utal.

Néhány törvényszék illetékességi területén a határozatok szövege nem más, mint az ügyészi indítvány szó szerinti átvétele.

Ez pedig aggályokat vethet fel az iránt is, hogy kellő alaposággal járt-e el a bíróság, vagy kritika nélkül fogadta el az indítványt.

A házi őrizet vagy lakhelyelhagyási tilalom elrendelése esetén a bíróságok általában pontosan és egyértelműen megfogalmazták a jogintézménnyel összefüggő korlátozásokat, illetve a figyelmeztetéseket. Ezek jól áttekinthetőek és érthetőek voltak az érintettek számára is.

Előfordult, hogy az elsőfokú bíróság az ügydöntő határozat kihirdetése után a vádlott előzetes letartóztatását a Be. 129.§ (2) bekezdés b) pontjára – és nem a 327.§ (2) bekezdésére – hivatkozva tartotta fenn, holott az indokolásban arra utalt, hogy a szökés, elrejtőzés veszélyét a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartamában látta.

Néhány törvényszék területén a kényszerintézkedés tárgyában hozott határozatokat – szükségtelenül – jogerősítik, annak ellenére, hogy ezek a határozatok anyagi jogerővel nem bírnak, csupán alakival, így jogerősítésükre nincs is szükség.

Ráadásul a kényszerintézkedésekkel kapcsolatos határozatok végrehajthatóságára az általánostól eltérő szabály vonatkoznak, így ez sem indokolja a záradékot.

Egyes bíróságok a gyermekkorú sértettet „fiatalkorú” sértettként nevezik meg, holott a „fiatalkorú” a törvényben meghatározott korú terheltekre vonatkozó büntetőjogi fogalom.

Ezekről a hibáktól eltekintve a határozatok zöme formailag megfelelt a törvényi előírásoknak.

VIII. A leszűrt tapasztalatokon alapuló ajánlások

A nyomozás során az ügyész a kényszerintézkedés elrendelésére vagy meghosszabbítására vonatkozó indítványához azokat a nyomozási iratokat csatolja, amelyekre az indítványt alapozza (Be. 211. §).

Ebből következően a nyomozási bíró nem rendelkezik az ügyben valamennyi információval. Így az is nyilvánvaló, hogy döntése – ami főleg a számára biztosított nyomozati iratokon alapul – általában egyezik az ügyész indítványával.

Ebből olyan következtetést levonni, hogy a nyomozás során eljáró bírák kellő kritika nélkül fogadják el az ügyi indítványokat, nem lehet. Ahhoz, hogy megalapozottan kritikával éljenek, nyilvánvalóan további adatokra lenne szükségük. Azonban csupán az ülésen elhangzottak – a gyanúsított, illetve a védő által elmondottak – nyújthatnak további információkat, egyéb módon nem teszi lehetővé számára adatok beszerzését az eljárási törvény.

Ennek ellenére a nyomozási bírónak is körültekintően kell eljárnia, mielőtt dönt a személyes szabadságot korlátozó vagy elvonó kényszerintézkedésekről, és nem hagyhatja figyelmen kívül a terhelti és védői érveket, indítványokat.

A korábbi gyakorlat hibáit kiküszöbölve minden ügyben indokolt vizsgálni azt, hogy enyhébb kényszerintézkedés alkalmazása nem elegendő-e a kitűzött cél eléréséhez. Az előzetes letartóztatás elrendelésére vagy fenntartására csak akkor kerüljön sor, ha a házi őrizet vagy a lakhelyelhagyási tilalom mellett erre nem lát a bíróság lehetőséget, ahogy házi őrizetet is csak akkor rendeljen el, ha a lakhelyelhagyási tilalom ezt a célt megítélése szerint nem biztosítja.

Különösen indokolt ennek mérlegelése a vádirat benyújtása, illetve az első fokú ügydöntő határozat meghozatala után.

Azt a törvényi előírást, amely szerint a bíróságnak törekednie kell arra, hogy az előzetes letartóztatás a lehető legrövidebb ideig tartson [Be. 136. § (1) bekezdése], mindig szem előtt kell tartani.

A határozatok indokolása nem lehet sematikus. A felhívott kollégiumi véleményben kifejtettek szem előtt tartásával kell a bíróságnak azt megindokolnia, hogy valamely törvényi ok fennállását mire alapítja.

Minden ügyben figyelemmel kell lennie a bíróságnak a terhelt, illetve a védő által kifejtettekre, abban az esetben is, ha a határozat meghozatalára nem az adott okot. Nem elég utalni rá, meg is kell indokolni, ha azt nem találta megalapozottnak. Amennyiben pedig a terhelt vagy a védő indítványt terjeszt elő, arról döntenie is kell.

Ez irányadó az ügyészi indítvány kapcsán is. Ezért fel kell tüntetni a határozatban, hogy a kényszerintézkedés elrendelésére vagy fenntartására irányuló indítványát az ügyész melyik törvényi okra alapította, különösen akkor, ha attól eltérő okot hívott fel a bíróság; a határozatnak tartalmaznia kell, hogy a bíróság az ügyészi indítványt mely részében találta alaposnak.

Az előzetes letartóztatás Be. 129. § (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott különös feltételére – azaz arra, amikor a terhelt megszökött, illetve elrejtőzött – alapozott döntést kapcsán további okként nem lehet a (2) bekezdés b) pontját is felhívni a kényszerintézkedés okaként; amennyiben már korábban megszökött vagy elrejtőzött a terhelt, akkor már nem annak veszélye állt fenn.

A Be. 129. § a) pontja második fordulata alapozott döntés indokolásának tartalmaznia kell a terhelttel szemben a kényszerintézkedéssel érintett büntetőeljárás tartama alatt – szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmény miatt – indult újabb büntetőeljárás megindítási időpontját, az azt folytató hatóság megnevezését, ügyszámát és az eljárás tárgyát képező bűncselekménynek a pontos megjelölését.

A Be. 129. § (2) bekezdésének b) pontjában megjelölt szökés, elrejtőzés veszélye mint különös ok kapcsán nem elegendő csupán a kiszabható büntetés hosszabb tartamára hivatkozni, indokolt a törvény szerinti büntetési tétel mértékét is megjelölni.

Miként azt az idézett kollégiumi vélemény is kifejtette, emellett a bíróságnak számot kell adni arról is, hogy a terhelt mely személyi körülményeit vizsgálva, milyen adat alapján jutott a bűncselekmény miatt kiszabható büntetés mértéke mellett arra a következtetésre, hogy a szökés, elrejtőzés veszélye fennáll.

A Be. 129. § c) pontjára alapozott határozatban nem elegendő csak utalni arra, hogy a terhelt meghíúsítaná, megnehezítené vagy veszélyeztetné a bizonyítást; ezt a feltételezést tényekkel is alá kell támasztani. Ez különösen igaz az első fokú határozat meghozatalát – azaz a bizonyítási eljárás befejezését – követően fenntartott kényszerintézkedések kapcsán, amikor legalábbis első fokon a bizonyítás lezárult.

A Be. 129. § (2) bekezdés d) pontjában írt különös okra, a bűnismétlés veszélyére hivatkozás ténybeli alapját a határozatoknak tartalmaznia kell. Nem elegendő csak a vád tárgyává tett cselekmények sorozat-jellegére utalni; a büntetett előélet ugyan alapot adhat a bűnismétlés veszélyére levont következtetéshez, azonban jelentősége van annak, hogy hányszor, milyen bűncselekmények miatt és mikor állt korábban a terhelt bíróság előtt, és milyen büntetéseket szabtak ki vele szemben, ezért ezeket az adatokat is rögzíteni kell.

A Be. 327. § (2) bekezdésének alkalmazására a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés akkor, ha annak tartama rövid, önmagában többnyire nem elegendő alap a kényszerintézkedés fenntartásához; ilyenkor részletes és alapos indokolással kell a bíróságnak az álláspontját kifejtenie.

Fiatalkorúak szemben eljárva minden esetben figyelemmel kell lenni a Be. 454. § (1) bekezdésében foglaltakra, azaz csak a bűncselekmény különös tárgyi súlyára tekintettel van helye előzetes letartóztatásnak.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának azt az elvárását, hogy a hosszabb ideje tartó előzetes letartóztatást ismételten meghosszabbító döntését a bíróságnak a szökés veszélye kapcsán a bűncselekmény súlyossága mellett egyéb tényekkel is alá kell támasztania, mindig szem előtt kell tartani.

A védői és a terhelti indítványt minden esetben el kell bírálni [Be.133. § (1) bekezdése] és a bíróság ezzel kapcsolatos döntését a rendelkező résznek is tartalmaznia kell.

Az ügyészi indítvány alapján hozott határozat indokolásában is ki kell térni a terhelt, illetve a védő ténybeli és jogi érvelésére és a bíró azzal kapcsolatos álláspontjára, és az erre irányuló védői indítvány esetén meg kell indokolni azt is, miért nem látta indokoltnak a bíróság enyhébb kényszerintézkedés alkalmazását.

A kényszerintézkedés tárgyában hozott határozatoknak nem csupán tartalmilag, hanem formailag is meg kell felelniük a törvényi előírásoknak.

Ezért a Be. 258. §-nak az őrizetbe vételről, az előzetes letartóztatásról, az ideiglenes kényszergyógykezelésről, a lakhelyelhagyási tilalomról, a házi őrizetről, valamint a távoltagezésről rendelkező határozat tartalmára vonatkozó rendelkezéseit be kell tartani, figyelemmel az idézett kollégiumi véleményben írtakra is.

Ennek megfelelően a kényszerintézkedés indokoltságának felülvizsgálata során is dönteni kell annak fenntartásáról, ahogy megszüntetéséről is.

B u d a p e s t, 2017. május 29. napján

/Dr. Mészár Róza/
kúriai tanácselnök
a csoport vezetője